

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van
de kerk, pastorie, parochiezaal en kasseiweg te Spiere-Helkijn**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010 en 7 juli 2010;

Gelet op het ministerieel besluit van 31 mei 2010 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen kerk, pastorie, parochiezaal en kasseiweg te Spiere-Helkijn;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door het agentschap Ruimte en Erfgoed, afdeling West-Vlaanderen op datum van 20 september 2010, zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 04 november 2010,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

1° Omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

De parochiekerk Sint-Amandus en Heilig Hart en omringend kerkhof en kerkhofmuur, gelegen te

Spiere-Helkijn (Spiere), Robecijnplein ;

bekend ten kadaster:

Spiere-Helkijn, 1e afdeling, sectie A, perceelnummers 630A, 631A.

De **historische waarde**, in casu **architectuurhistorische waarde**, wordt als volgt omschreven:

- Als zijnde een neogotische dorpskerk opgetrokken tussen 1891 en 1892 naar ontwerp van J.B. Bethune en J. Carette. Jean-Baptiste Bethune wordt beschouwd als de belangrijkste protagonist van de neogotische stijl in België en mede-oprichter van de Sint-Lucasscholen. J. Carette was zijn leerling en opvolger.
- De kerk valt op door het materiaalgebruik zijnde Doornikse steen. Bij de bouw van 19de-eeuwse neogotische kerken werd veelal gekozen voor baksteen.
- Als zijnde een representatief voorbeeld van een pseudo-basilicale kerk, een type dat voornamelijk gebouwd werd tot het midden van de 19de eeuw. Dit type is ook uitzonderlijk in het oeuvre van architecten die tot de Sint-Lucasscholen behoorden, zoals Bethune en Carette.
- Omwille van de vroeggotische toren opgetrokken in 1524 als beeldbepalend element in het landschap. De toren is een getuige van de 19de-eeuwse traditie waar bij het vernieuwen van de kerk, de toren wordt behouden. Enerzijds omwille van de kostenbesparing en anderzijds omwille van de identiteitsbetekenis voor de gemeenschap. Opvallend aan de toren is dat hij niet in de as van het schip staat, maar in de zuidwestelijke hoek gesitueerd is.
- Omwille van het deels behouden eenvoudige neogotisch kerkmeubilair van 1892 naar ontwerp van J. Carette:
 - *houten biechtstoel.*
 - *arduinen wijwatervat.*
 - *deels behouden hoofdaltaar, deels afwijkend van het oorspronkelijk plan.*
- Omwille van de karakteristieke ligging van de kerk op een kunstmatige heuvel, daardoor domineert de kerk de volledige omgeving. Opvallend is tevens dat de 'voorgevel' (of Westgevel) naar de vallei gericht is en niet naar de dorpskern.
- Omwille van het omliggende kerkhof met ovaalvormige plattegrond en gecementeerde bakstenen ommuring en een groot aantal arduinen graven die teruggaan tot de 19de eeuw en een aantal behouden ijzeren kruisen die eerder zeldzaam worden, zie bijgevoegde lijst (bijlage 1).

De **sociaal-culturele waarde** wordt als volgt omschreven:

- Als zijnde een typische dorpskerk die door haar specifieke ligging op een kunstmatige heuvel meer dan anders een baken vormt in de dorpsstructuur.
- Het kerkhof als zijnde een voorbeeld van een klein parochiaal kerkhof die een getuige is van de eeuwenoude funeraire tradities in Vlaanderen.

2° Omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

De pastorie, parochiezaal en tuinmuur van 1893 naar ontwerp van J. Carette, gelegen te Spiere-Helkijn (Spiere), Robecijnplein 17;
bekend ten kadaster:

Spiere-Helkijn, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) 498D(DEEL).

De **historische waarde**, in casu **architectuurhistorische waarde**, wordt als volgt omschreven:

- Als zijnde een representatief en gaaf bewaard voorbeeld van een eind 19de-eeuwse pastorie opgetrokken in de voor pastoriën typische neogotische stijl. De pastorie heeft een typische dubbelhuisplattegrond waarbij de trap centraal in het huis staat en dwars op de gang staat ingeplant.

./..

- Als zijnde een typische Vlaamse dorpspastorie met decoratief uitgewerkt bakstenen parement geritmeerd door de spitsboognissen met maaswerk.
- Als zijnde een ontwerp van 1893 van de Kortrijkse architect Jules Carette, die tal van West-Vlaamse pastorieën en kerken ontwierp. Hij maakt overwegend gebruik van de neogotische vormtaal.
- Het gecementeerd bakstenen muurtje met ijzeren hekwerk als horend bij de pastorie en deel uitmakend van het ontwerp.
- De vrij gaaf bewaarde parochiezaal als deel uitmakend van de site. De eenvoudige architecturale uitwerking van het parement sluit aan bij de rijkere vormtaal van de pastorie.

De **sociaal-culturele** waarde wordt als volgt omschreven:

- De pastorie en parochiezaal vormen samen met de kerk van oudsher een herkenningspunt in het sociale en bouwkundige leven van de dorpsgemeenschap.
- De behouden relatie tussen pastorie en parochiezaal vormt een zeldzaam voorbeeld van het sociale leven in de parochie.

3° Omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

De kasseiweg tussen de Pijpestraat en het kruispunt met de J. Lefebvrelaan., gelegen te Spiere-Helkijn (Spiere), Jacquetbosstraat ; bekend ten kadaster:

Spiere-Helkijn, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) ZNR;

Spiere-Helkijn, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) ZNR.

De **artistieke** waarde wordt als volgt omschreven:

Als zijnde een weg die door het rustieke materiaalgebruik en de gave landschappelijke omgeving met sterk ruraal karakter (historisch open akkerareaal, begrensd door kasteelgoederen met parkkarakter en opgaande bomenrijen) een hoge artistieke, in casu esthetische, waarde bezit die weinig of niet verstoord is door contextvreemde elementen.

De **historische** waarde, wordt als volgt omschreven:

Als zijnde een segment uit een oude handelswegverbinding tussen twee naburige dorpskernen in een (taal)grensregio (Spiere en Dottenijs), waarvan de handelsfunctie is vervallen ingevolge de aanleg - begin 20ste eeuw - van een parallel steenwegtracé.

De **wetenschappelijke** waarde wordt als volgt omschreven:

Als zijnde een kasseiweg die getuigt van een typische, vakbekwame en technische uitwerking met een tonrond profiel en een geëigende kantopsluiting, als resultaat van een belangrijke evolutie in de wegenbouw vanaf de 18de eeuw, met een waterdoorlatend wegconcept met typerend gebruik van kasseien uit porfiersteen in een rechthoekig formaat (halfsteens legverband met opstop van langwerpige kasseien of zgn. 'boutissen') en opsluiting met hoge veldborduren uit blauwe hardsteen.

./.

Art. 2. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009 en 11 januari 2010).

Brussel,

07 FEB. 2011

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS